

אסיפה וכינוס, והוא הדין ביום טוב. [אבל באסיפות של ימים המותרים במלאכה, כגון תענית — לא גזרו]. ואפילו בתוך הבית לא ילך האיש בסנדל המסומר, אבל מטלטלים אותו לצורך גופו, כגון לכסות בו את הכלי או לסמוך בו כרעי המטה, ורבי אלעזר בר' שמעון אוסר. והלכה כחכמים. אין משלחים אותו איש לרעהו ביום טוב.

א. כתבו בתוס': אף על פי ששאר כלים משלחים אותם, ואפילו מלאכתם לאיסור, [כי זהו נחשב 'צורך גופו' משום הנאת השילוח. וכן כל כיו"ב. ע' שמירת שבת כהלכתה פרק כ הערה כה], סנדל המסומר שבאה תקלה על ידו — אסרו, שאין בו שמחת יום טוב. ומפני אותו הטעם החמיר ר' אלעזר בר' ש' שלא לטלטלו לצורך גופו, שלא כשאר כלים שמלאכתם לאיסור.

ב. יש מהראשונים שכתב להלכה ששולחים סנדל המסומר ביום טוב. (סמ"ק). ובארו דבריו שסתם משנה שסתמה לאסור, הולכת בשיטת ר' אלעזר בר' שמעון, שאסרו בטלטול, אבל לדעת חכמים, שולחים אותו ביום טוב (ע"ע שער המלך יום טוב ה,ו).

אין בכלל גזרת 'סנדל המסומר' אלא כשתוקע מסמרים לחזק, אבל לנוי מותר. וכמה (יהא ניכר שהוא) לנוי — חמש בכל סנדל (רבי יוחנן) או שבע (רבי חנינא). ורבי חייה היה סובר להתיר ביותר מכן, עשרים ושנים או עשרים וארבע. והוא הדין סנדל הנוטה לצד אחד, מותר ליתן בו מסמרים כדי ליישרו, חמש או שבע או שלש עשרה.

יתכן למסקנא לכו"ע מותר שבע בנוטה, ור' נהוראי לא דיבר בנוטה.

תפרו מבפנים בעור כמנעל (כפרש"י. והריטב"א פרש שתפר בסנדל מבפנים) — אין שמו 'סנדל' ומותר. והוא הדין אם חיפהו עור מלמטה וקבע בו מסמרים מלמעלה.

לא אסרו אלא בכגון מעשה שהיה, ולכן אם שינה במסמרים כמין כלבוס (= שמסמרותיו כפופים וחדים משני צדיהם) או ראש המסמר כמין טס או יתד, או שחיפהו כולו במסמרות כדי שלא תהא קרקע אוכלתו — מותר. נשרו רוב מסמרותיו ונשתיירו ארבעה (בסנדל קטן) או חמשה (בגדול) — מותר. ורבי (ברי"ף: רבי יהודה) מתיר עד שבעה. ואם לא נעקרו לגמרי אלא נגממו ורישומם ניכר — מותר כשנשרו רוב אפילו נשאר יותר מזחמש (עפ"י רש"י כפירוש לוי"ה. וי"מ להפך. וי"א שמדובר בחיפהו מסמרים ונשרו רובם. עריטב"א).

משמע שלא אסרו אלא בסנדל ששוליו עשויות עץ ושיש לו תרסיות (= רצועות) עור, והיה אפשר להפכו — הלכך כל שאינו כיוצא בזה מותר. ואף על פי כן נהגו איסור בסנדל המסומר שלנו שיוצאים בו בימות הגשמים, לפי שדרכו להישלף מן הרגל ויש לחוש שמא יביאנו ברשות הרבים (ר"ן בשם הרשב"א).

## דף סא

- פד. א. האם / מתי מותר לצאת בשבת בסנדל על רגלו אחת?
- ב. מהו סדר נעילת נעלים וחליצתם? וכן סדר רחיצה וסיכת אברי הגוף?
- ג. היוצא לבוש בתפלין בשבת לרשות הרבים — מה דינו?
- ד. באיזה קמיע מותר לצאת בשבת?
- ה. מתי הומחה הקביע ומתי הומחה כותבו, ומתי הומחו שניהם?
- ו. האם ישנה קדושה בקמיע לענין: הצלתו מפני הדלקה בשבת; חיוב גניזה; כניסה עמו לבית הכסא?

א. אין לצאת בסנדל יחיד, (מפני החשד שנושא את השני תחת כנפו, או שמא ילעגו עליו ויסיר סנדלו ויביאהו בידיו. מובא ברש"י). ואם יש ברגלו מכה — מותר. ונחלקו הדעות האם התירו לרגל הפצועה (רב הונא) או לרגל השניה (חייא בר רב).

הרי"ף נקט כחייא בר רב, וכפי שהסיקו לפרש בדעת רבי יוחנן. ואילו הרו"ה פסק כרב הונא (וע"ע מלחמות ה'; בהגר"א או"ח תריד, ג; שפת אמת).

[יוצאים בקורדקסין (= מין סנדל, נעל קלה) בשבת. ובבירי נהגו איסור בדבר, שמא יישלף ממנו ויטלטלנו ד"א ברשות הרבים. עפ"י פסחים נא.]

ב. לדעת רב יוסף, אפשר לנעול נעל ימין תחילה או של שמאל, (לפי שנתנה תורה חשיבות לימין, בבהונות מצורע. לעומת זאת השמאל הועדפה בהנחת תפלין. עפ"י תוס'). וכן רב כהנא לא הקפיד בכך. ואולם אב"י סבר שיש בדבר מחלוקת אם להקדים של ימין או של שמאל, ונסתפק כמי הלכה. ואמר רב נחמן בר יצחק, ירא שמים יוצא ידי שניהם, ומיהו — מר בריה דרבנא, שנעל של ימין תחילה ואחר כך נעל של שמאל, קשר את של שמאל ולבסוף קשר את של ימין. וכן שנינו בבב"א. וכשהוא חולץ, חולץ של שמאל תחילה, מפני כבוד הימין.

א. מנעלים שאין בהם קשירה — נועל של ימין תחילה. לא הוקדם השמאל אלא בענין קשירה. (עפ"י ריב"א ו"ש"פ).

אנפלאות של לבד שיש בהם קשירה — אין צריך להקדים קשירת שמאל (משנ"ב). ויש חולקים.

ב. גם אם נודמנה לו נעל שמאל, ימתין לנעל ימין וינעלנה תחילה (אהרונים, מובאים במשנ"ב. ויש מי שכתב לדייק מדברי רש"י שאם הקדים את המאוחר, לא ינעל עתה את זה שהיה לו להקדים, שאז יראה כעובר על ההקדמה. ואולם אין דעת הפוסקים כן. ע' מרומי שדה כאן ובתשובת משיב דבר ח"ה קב, ב, ובדברי בנו הגר"ח, בקובץ 'אבן ציון').

ג. יש אומרים שבחליצה של מצוה, יש להקדים לחלוץ של ימין, כגון כהנים בעלייתם לדוכן או לפני תענית (בשם הגר"א קוק. וע' גם מגדים חדשים כאן). אם צריך לחלוץ נעל ימין בלבד — נראה שאין צורך כלל להקדים ולחלוץ של שמאל תחילה, וזה דלא כמוש"כ ב'מגדים חדשים' כאן.

לענין רחיצה וסיכה — לעולם מקדים את הימין. והסך כל גופו סך ראשו תחילה, מפני שהוא מלך על כל אבריו.

ג. אסור לצאת בתפלין בשבת, ואפילו למאן דאמר שבת זמן תפלין, שמא יסירם ויוליכם בידו. ואם יצא כשהוא לבוש בהם — פטור, ואפילו למאן דאמר שבת לאו זמן תפלין, מכל מקום דרך מלבוש הוא. [אשה היוצאת בתפלין שעליה — פטורה. עפ"י להלן סב. ואפילו למאן דאמר מצות תפלין עשה שהזמן גרמא היא והאשה פטורה בה, והרי התפלין נחשבים 'משאווי' עליה ולא 'תכשיט', אעפ"כ פטורה משום הוצאה כלאחר יד. עפ"י תוס' שם. ויש מי שכתב בדעת רש"י שהיא הוצאה גמורה, ועל כן לפי ההלכה שאשה פטורה מן התפלין, אם הוציאתה אשה דרך לבישה — חייבת. עפ"י שו"ת בית זבול ח"ב טו, כ. ע"ש באורך].

ד. אין לצאת בקמיע בזמן שאינו מן המומחה, אבל אם הוא מן המומחה, שריפא ושנה ושילש — מותר,

ואפילו הומחה האדם הכותב ולא הומחה הקמיע — מותר (רב פפא). בין קמיע של כתב בין של עיקרין (= שורשים), וגם לחולה שאין בו סכנה, ואפילו למניעת חולי, כגון שהוא ממשפחת נכפים ותולה קמיע כדי שלא יכפה. וקושרו ומתירו אפילו ברשות הרבים, ובלבד שלא יקשרנו בשיר ובטבעת ויצא בו ברשות הרבים — מפני מראית העין.

ולא יאחזנו בידו ויצא, (אפילו הוא טמון בקומצו ואינו נראה. תוס' סב. ד"ה והתניא). לא התירו אלא דרך מלבוש, שאז הוא 'תכשיט', לפי שכך הדרך לצאת לשמירה.

א. משמע בתוס' שכשמוציא קמיע בידו, הרי זה משאוי גמור וחיוב.

ב. היוצא ענוד בקמיע שאינו מומחה — אינו חייב חטאת (כן משמע במשנה ס. פני יהושע. וע"ש וב'ראש יוסף' וב'מאור ישראל' אודות נאמנות עד אחד לענין יציאה בשבת בקמיע).

ג. קמיע שאסור להיכנס עמו לבית הכסא, כגון שאינו מחופה בעור, אין לצאת בו בשבת, שמא יצטרך להיפנות ויסיר אותו ויטלטלנו ברשות הרבים (מאירי; הגהות אשר"י).

ה. אדם אחד שכתב שלש קמיעות לשלשה אנשים, וכל קמיע הועיל שלש פעמים, (ואפילו לאותו אדם. רש"י ותוס'. וכתבו התוס' (בד"ה הא) שמדברי רש"י נראה שחזר בו מכך) — הומחה הכותב לכל קמיעות שיכתוב, והומחו הקמיעות הללו שכתב.

א. רש"י מפרש (וכ"כ הר"ן) שכתב שלש קמיעות שונות לשלשה חלאים, והומחה האדם לכל קמיע שיכתוב מעתה. וגם הומחו אותן קמיעות, אף אם ייכתבו על ידי אנשים אחרים. ואולם לפירוש התוס' והרא"ש מדובר כשכתב אותו לחש בשלש קמיעות, והומחה האדם רק לאותו לחש, ו'הומחה הקמיע' היינו אגרות אלו עצמן, אך לא אגרות אחרות באותו הלחש אם ייכתבו על ידי אחרים.

ב. אם אחר כך האדם איבד המחאתו, שכתב שלש קמיעות שלא הועילו, אעפ"כ המחאת אותן קמיעות שהועילו, לא אבדה (עפ"י תד"ה אע"ג).

ג. משמע בתוס' שלא הומחה הקמיע אלא אם המחאתה באה ביחד עם המחאת הכותב, אך אם הומחה האדם קודם, לא הומחה הקמיע. וכ"ה ברמ"א שא"כ. והגר"א הקשה על כך.

ד. אם רק קמיע אחד משלשתם הועיל שלש פעמים ושאר הקמיעות נשתמשו בהם רק פעם או פעמיים — האדם והקמיע האחד נעשו מומחים ולא שתי הקמיעות (תד"ה תלת תלת; ר"ן).

כתב שלש קמיעות שונות, והועילו שלשתם, כל קמיע לאדם אחר — לפרש"י (והר"ן), האדם הכותב התמחה לכל קמיעות שיכתוב לכל מיני חלאים, ואילו הקמיעות אינן מומחות. ולפירוש התוס' והרא"ש, אין מועילה המחאה אלא ללחש שהתמחה בו.

ואם יאבד הכותב את המחאתו, גם הקמיעות הללו אינן מוחזקות כמועילות מעתה (עפ"י תד"ה אע"ג).

כתב שלש קמיעות שוות וריפאו שלשה אנשים — נעשה האדם מומחה וגם אותו קמיע מומחה (כן מבואר בפירוש הראשון ברש"י ל'מומחה גברא ומומחה קמיע').

ואין האדם מומחה אלא לאותו לחש שכתב, ולא לשאר לחשים (תד"ה עד). וגם לחש זה אינו מוחזק כמועיל אם ייכתב על ידי אחרים אלא רק ע"י אותו אדם (כ"מ בתד"ה תלת קמיע).

ואפשר שלדעת רש"י נעשה הקמיע מומחה ע"י כל אדם. עתוס' וריטב"א).

כתב שלש קמיעות והועילו לאדם אחד — נסתפק רב פפא האם הכותב התמחה בכך, אם לאו, (שמא מזלו של החולה הוא הגורם לו לקבל כתב). ועלה ב'תיקו'. והקמיעות ודאי לא הוחזקו בכך.

**א.** נראה שספק זה אמור בין שכתב לחש אחד, [ואז הספק הוא האם התמחה האדם ללחש זה לכל חולים], בין שכתב שלש קמיעות שונות והועילו כולן לאדם אחד — האם התמחה בכך הכותב לכל מה שיכתוב, (לפרש"י) או שמא מזלו של החולה גורם.  
ונראה שבאופן זה ודאי יהא מותר לאותו חולה לצאת בקמיע נוסף (גם אם הוא שונה) שיכתוב לו אותו רופא.  
**ב.** להלכה נוקטים לחומרא בספק זה, שאין כאן המחאה.  
כתב קמיע אחד והועיל לשלשה אנשים — התמחה הקמיע ולא התמחה האדם.  
מרש"י משמע שאם אדם אחר יכתוב לחש זה — אינו מומחה. והתוס' (ד"ה הא) תמהו על כך מדברי רש"י להלן. ובהגהות אשר"י נקט שאם נעשה הקמיע על ידי רופא מומחה, אין מועילה המחאת הקמיע אם יעשוהו אחרים, אבל אם נעשה על ידי מי שלא הומחה, והועיל שלש פעמים, נעשה הקמיע מומחה מיד כל אדם (וכ"כ רש"ל בדעת רש"י. ומהרש"א פרש בענין אחר).  
קמיע שנכתב על ידי שלשה אנשים, והועיל שלש פעמים לשלשה אנשים החולים בחולי מסוים — הומחה הקמיע. (גם אם ייכתב על ידי כל אדם. רש"י).

כתבו הראשונים (תוס', רו"ה, רשב"א, ר"ן ושאר פוסקים), גם אם הועיל הקמיע שלש פעמים לאדם אחד — הוחזק הקמיע, ואין תולים במזלו של החולה, כי המחאת קמיע עדיפה מהמחאת האדם. ויש חולקים (ע' רמב"ם יט, יד ובמפרשים. ובדעת רש"י יש לעיין, כי במקום אחד (בד"ה והא) משמע כדברי התוס'. ואולם יש גם לדייק מדבריו (בד"ה דמומחה ובד"ה ואתמחי) שאפשר שאין נעשה הקמיע מומחה אלא כשריפא שלשה אנשים.

1. הברכות והקמיעין, אף על פי שיש בהם אותיות של שם ומעניינות הרבה שבתורה — אין מצילים אותם בשבת (לחצר שאינה מעורבת) מפני הדלקה, ונשרפים במקומם.  
הקמיעים של כתב (שיש בהם מקראות של רפואה. רש"י), טעונים גניזה.  
ונסתפקו האם מותר להכניסם לבית הכסא. וניסו לפשוט להתר, ודחו לפי שמחופות עור מותר.  
**א.** אבל בשאינן מחופות — לא נפשט בגמרא. ופסק השלחן-ערוך (יו"ד רפב,ו) לאסור. אבל חולה שיש בו סכנה אם יסירנו — מותר להכנס בו (עפ"י רש"י, ריטב"א, הגהות אשר"י).  
**ב.** מסתבר שאין איסור לתלות מזוזה בשרשרת על הצואר כשהיא מחופה (עפ"י אגרות משה יו"ד ח"ב קמא, ג. ע"ש).

## דפים טב — סג

**פה.** האם מותר לצאת בדברים דלהלן בשבת?  
**א.** מדי קרב וכלי מלחמה.  
**ב.** כוליא, כובלת, צלוחית של פלייטון.  
**ג.** לבוש שק; (יציאה בבגד שדרכם של אנשים מסוימים בלבד ללבשו).  
**א.** לא יצא האיש בשריון, קסדה ומגפיים (= כסוי-מגן על הרגלים), ואם יצא — אינו חייב חטאת.  
כלי מלחמה — סייף, קשת, תריס, אלה, רומח — לא יצא, ואם יצא חייב חטאת. (גם אם הוא חגור בהם. פוסקים). רבי אליעזר אומר: תכשיטים הם לו (ופטור). וחכמים אומרים: אינן אלא גנאי, שנאמר